

РОЖЕЧЕНКО Віктор Миколайович
викладач кафедри фізичного виховання
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
МАРКЕЧКО Каріна Альбертівна
викладач кафедри фізичного виховання
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ІСТОРІЇ ВИНИКНЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО КИЙКА

Гумовий кийок відноситься до спеціальних засобів ударно-больового застосування, що знаходяться на озброєнні поліції, використовуються для нанесення ударів і захисту від них, а також контролю і утримання правопорушника, є не смертельною зброєю, яка використовується співробітниками правоохоронних органів (поліцейськими), охоронними і силовими структурами, співробітниками кримінально-виконавчої системи. При вмілому використанні гумовий (пластиковий) кийок забезпечує поліцейському перевагу у протистоянні з правопорушниками.

Поліцейський гумовий кийок походить від відомої епохи кам'яного віку, і є різновидом ударно-розбивної зброї так званої «палиці». Починаючи з кам'яного віку, палиця зазнала величезної еволюції.

На відміну від сучасного кийка, палиця вважалася летальною зброєю.

Деякі народи, наприклад, такі як африканські масаї, до сих пір використовують палиці для полювання.

Еволюція палиці пройшла свій шлях в Японії, де в XVII столітті заборона на носіння зброї призвела до появи цілого ряду шкіл самооборони без зброї, в тому числі за допомогою дерев'яного кийка з ручкою, який застосовувався як рисовий млин. Звідси загально визнаний Т-подібний поліцейський кийок «тонфа».

Свій шлях еволюція палиці пройшла в Індії, в бойовій культурі боїв на жердинах у народу сікхів. Звідси з'явився прямолінійний поліцейський кийок.

Свій шлях, правда тупиковий, дана еволюція пройшла і в Росії. Тут за часів царської імперії, кийок отримав широке поширення, як альтернативний вид ручної зброї механічної дії – нагайка.

У різних країнах застосовують різні поліцейські кийки.

Європейські поліцейські кийки мають індійське походження. В Індії вони вперше з'явилися в сікських поліцейських підрозділах. Сікхи традиційно розвивали культуру бою на палицях - гата. Бойова палиця називалася «латхі». Вона послужила прототипом поліцейській палиці, яка з часом з'явилася і в Лондоні, столиці метрополії. Латхі спочатку робилася з бамбука і мала довжину більше одного метру. Традиційна сікхська система роботи з латхі включає не тільки удари але і больові прийоми і задушення. На озброєння англійської поліції короткі (довжиною близько 460 мм) прямі палиці з твердих порід дерева (billy club) з'явилися в 1848 році, в вікторіанську епоху. З 1930-х років їх почали виготовляти з гуми.

В Індії для колоніальної поліції були прийняті на озброєння дерев'яні кийки довжиною 1,5 метра (lathi). Такі дерев'яні (бамбукові) кийки використовують і зараз під час бунту, або громадського захисту. Використується для контролю або арешту.

У США спочатку використовувалися прямі дерев'яні кийки довжиною від 30 до 65 см, які виглядали зменшеною копією бейсбольної біти.

Американським піонером у використанні «поліцейської палиці» став американець японського походження Роберт Кога.

Кога заклав основи своєї оригінальної системи самооборони Кога-Дзудев. З 1961 року Кога почав викладати основи самооборони в поліцейській академії Лос-Анджелесу. Він вчив студентів академії використовувати гладку дерев'яну палицю. Така палиця дозволяла утримувати супротивника на дистанції, не давала йому наблизитися для проведення атаки ножем. Також Кога вчив студентів бити «стусаном», причому, насамперед, по руках і ногах. Підхід Коги не передбачав ударів по голові і шиї, його школа була заснована на тому, щоб утримувати супротивника на відстані і приборкати його без тяжких пошкоджень.

У сімдесяті роки Роберт Кога заснував свій інститут Кога-дзутсу. На основі його вчення побудовані багато поліцейських бойових технік нового часу. Дубинка Кога була гладкою, прямолінійною та мала циліндричну форму.

Нині популярний Т-подібний кийок, який нагадує дерев'яну тонфу, відому з XVII століття японську зброю з острова Окінава. Новітня історія тонфу пов'язана з ім'ям американського поліцейського офіцера Місяця Андерсена.

Американські фахівці вважають, що у кийка з бічною рукояткою є безліч переваг в порівнянні з прямою палицею: палицею з бічною рукояткою можна використовувати набагато більшу кількість захисних прийомів, ніж з кийком з прямою рукояткою. Бічна рукоятка може допомогти утримувати зброю, в результаті чого підозрюваному буде складніше відібрати кийок у правоохоронця під час бійки. Компонент бічної рукоятки запобігає скочуванню кийка, в разі ненавмисного падіння, на відміну від прямої палиці.

Через свою конструкцію кийок з бічною рукояткою зазвичай використовується більше в обороняючій і менш агресивній манері, ніж звичайна палиця, і тому правоохоронець з меншою ймовірністю «інстинктивно» використовує кийок з бічною рукояткою як простий кийок і направляє невибираючи удари по підозрюваному. Крім того, зазвичай вважається, що типова захисна стійка, в якій використовується кийок з бічною рукояткою, створює більш сприятливий для суспільства образ, а ніж звичайна палиця. Таке ствердження на наш погляд є суперечним.

Кийки з бічною рукояткою мають ряд недоліків:

- щоб повною мірою використовувати потенціал кийка з бічною рукояткою, від правоохоронця потрібна додаткова підготовка в порівнянні з палицею з прямою рукояткою;
- його використання не таке інстинктивне, як звичайні палиці, бічна рукоятка трохи збільшує загальну вагу і об'єм кийка в порівнянні з прямою палицею такої ж довжини;

- коли палиця з бічною рукояткою використовується як звичайна палиця (без захоплення за бічну рукоятку), вона менш ефективна, ніж звичайна палиця;
- якщо правоохоронець використовує її неправильно і вдарить кінцем бічної рукоятки, утримуючи палицю з іншого кінця, це може викликати серйозну травму.

Ще в 17 столітті в феодальній Японії епохи Едо поліцейські (йорики) мали на озброєнні металеві палиці «дзютте». Їх робили з округлого або гранованого металевого стрижня. На рукоятці закріплювався темляк, колір якого залежав від посади господаря зброї. Довжина дзютте була близько півметра.

Поліцейські підрозділи сучасної Японії були створені в кінці XIX століття. У двадцятих роках XX століття в поліцію прийшов експерт по боям «на палицях» Сігіматсу. Він став предтечею появи кийків у поліції. У його системі є елементи самозахисту із застосуванням поліцейської палиці. Удари наносять по руках (особливо по кистях), по плечах, по спині, роблять стусани в область сонячного сплетіння. Удари по голові система не передбачає.

Науково-технічний прогрес в сучасному світі торкнувся і поліцейської палиці. В залежності від моделі кийки, їх конструкція, матеріал, вага, довжина і товщина можуть бути різними. Раніше поліцейські кийки виготовляли з міцних порід дерева, в даний час їх найчастіше виготовляють із гуми і полімерного синтетичного матеріалу, рідше із пластику, ще рідше - металеві.

В кінці двадцятого століття в поліцейських підрозділах США а потім в Європі з'являються телескопічні дубинки.

Німецький розкладний кийок фірми Wopowі - складна телескопічна палиця. Така конструкція дає можливість зробити довжину виробу розкладної конструкції в складеному стані зменшеною до 180 мм. Розкладений кийок має довжину 410 мм. Такі розміри роблять дану модель по-справжньому портативною. Дають можливість приховати при переміщенні складений виріб.

В Україні телескопічні кийки заборонені і відносяться до кістенів. Сучасна поліція України у своїй діяльності застосовує прямі гумові кийки (ПР-73, ПР-

73М), телескопічні гумові кийки з пластиковою рукояткою (ПР-89), гумові кийки з боковою пластиковою рукояткою (ПР-90) та пластикові кийки з боковою рукояткою (ПР-Тонфа).

Кийки дозволені присяжним правоохоронним органам та військовим в більшості країн світу. Однак законність носіння спеціально виготовлених кийків цивільними особами сильно розрізняється залежно від країни і місцевої юрисдикції.

США: Законність визначається законами окремих штатів. Деякі з них, наприклад Вермонт або Арізона, допускають законне носіння при відсутності протиправної поведінки або злочинного наміру. Інші раніше забороняли зберігання, але конституційні заперечення скасували заборони, наприклад, Коннектикут проти ДеЧіччіо (2009). В інших штатах, таких як Каліфорнія, діє загальна заборона на носіння «дубінчатої» зброї не правоохоронними органами. Такі юрисдикції іноді роблять винятки для осіб, які працюють в якості охоронців або охоронців, передбачають отримання дозволів на легальне носіння або роблять винятки для осіб, які пройшли відповідний курс навчання.

Бразилія: Немає обмежень на використання кийків для широкої публіки, але приватні охоронці можуть носити тільки дерев'яні або гумові кийки (довжина не вказана) відповідно до Закону 7102/83. Вони також можуть носити кийки з електричним струмом, якщо пройшли сертифікаційний курс із захисту від не смертельних випадків. У Бразилії широко поширена думка, що гумові кийки менш схильні до переломів кісток, ніж дерев'яні.

Канада: Немає закону, який забороняє кийки; за винятком пружних кийків, які визначені як заборонену зброю відповідно до постанови, що має назву «Правила, що визначають певне вогнепальну та іншу зброю, компоненти і частини зброї, аксесуари, патронні магазини, боєприпаси і снаряди як заборонені або обмежені» (також здатні для посилання на його реєстраційний номер: SOR 98-462). Однак відповідно до статті 90 Кримінального кодексу приховане носіння будь-якої зброї, в тому числі кийки, є злочином.

Гонконг: Відповідно до Глави 217 (Постанова про зброю) Законів Гонконгу будь-яка особа, що володіє забороненими предметами, здійснює правопорушення, це стосується в тому числі телескопічних кийків.

Ірландія: Телескопічні кийки класифікуються як незаконна наступальна зброя.

Швеція: Відповідно до закону приватні особи можуть володіти кийками всіх типів, але не носити їх в громадських місцях.